

VILNIAUS UNIVERSITETAS

LIETUVA, KURIOS
NEBUVO
PILNUTINĖS DEMOKRATIJOS
SVARSTYMAI
IR VERTINIMAI

1575
VILNIAUS
UNIVERSITETO
LEIDYKLA

2016

TURINYS

PRATARMĖ ■ 9

ĮVADAS. Pilnutinė demokratija: kūrėjai, pamatinės idėjos, vertinimai ■ 11
Kęstutis Girnius, Algimantas Jankauskas, Laurynas Peluritis

I.

PILNUTINĖS DEMOKRATIJOS PIRMTAKAI

PRANCIŠKUS BŪČYS, Apie apšvietą ■ 37

FABIJONAS KEMĖŠIS, Pramoninės demokratijos pagrindai ■ 42

STASYS ŠALKAUSKIS, Momento reikalai ir principų reikalavimai ■ 49

KAZYS PAKŠTAS, Kultūrinės santaikos galimūmai ■ 72

II.

1936 m. GENERACIJA IR DEKLARACIJA „Į ORGANIŠKOSIOS VALSTYBĖS KŪRYBĄ“

Deklaracija „Į organiškiosios valstybės kūrybą“ ■ 79

JUOZAS KELIUOTIS, Autoritetas ir laisvė ■ 93

ANTANAS MACEINA, Individas, asmuo ir valstybė ■ 98

PRANAS MANTVYDAS, Korporatyvizmo praeitis ■ 108

PRANAS DIELININKAITIS, Korporacinė santvarka ■ 118

IGNAS SKRUPSKELIS, Paradoksai apie tautiškumą ■ 128

JONAS GRINIUS, Keletas gairių socialinei tvarkai ■ 131

ANTANAS MACEINA, Tai, kas mus jungia ■ 135

III.

GINČAI DĖL VALSTYBĖS ORGANIŠKUMO

VINCAS RASTENIS, Kas toji „Naujosios Romuvos“ organinė valstybė? ■ 139

VLADAS JUODEIKA, Organinė valstybė – kelias atgal ■ 143

DOMAS CESEVIČIUS, Romuviečių organinė valstybė ■ 154

- VLADAS KVIKLYS, Organiškoji ar klasinė demokratijos valstybė ■ 170
VINCAS TRUMPA, „Naujosios Romuvos“ ideologijos visuomeniniai pagrindai ■ 180
BRONIUS TOMAS DIRMEIKIS, Gyvenimas be pasaulėžiūros ■ 188

IV.

TEŠTINUMO ŽENKLAI OKUPACIJŲ METAIS

- STASYS ŠALKAUSKIS, Pilnutinė demokratija ■ 197
Lietuvių Sąjūdžio programa ■ 202
Lietuva po II Didžiojo karo ■ 206
Į reformuotą demokratiją ■ 215

V.

PILNUTINĖ DEMOKRATIJA – PROJEKTAS ATEITIES LIETUVAI

- JUOZAS GIRNIUS, Demokratija kaip tautinės vienybės pagrindas ■ 229
JUOZAS GIRNIUS, Pasaulėžiūra ir kultūra ■ 238
ANTANAS MACEINA, Politika ir pasaulėžiūra ■ 258
ANTANAS MACEINA, Demokratijos principai ■ 269
ANTANAS MACEINA, Demokratinės valstybės prasmė ■ 281
JUOZAS GIRNIUS, Nepasaulėžiūrinė politika pasaulėžiūros žvilgiu ■ 289
ANTANAS MACEINA, Pilnutinės demokratijos pagrindai ■ 306
Į pilnutinę demokratiją. Svarstymai apie valstybės pagrindus ■ 381
Lietuvių Fronto bičiulių *Credo* ■ 436

VI.

POLEMIKA DĖL NEPASAUĖŽIŪRINĖS POLITIKOS

- VYTAUTAS BAGDANAČIUS, Nepasaulėžiūrinės politikos klausimu ■ 443
ANICETAS TAMOŠAITIS, Nepasaulėžiūrinė politika ir Bažnyčios pulsas ■ 461
ALBINAS GRAŽIŪNAS, Nepasaulėžiūrinė politika ■ 466
LEONARDAS DAMBRIŪNAS, Kuo skiriasi pasaulėžiūrinė politika nuo nepasaulėžiūrinės? ■ 471
LADAS TULABA, Pasaulėžiūrinė ar nepasaulėžiūrinė politika? ■ 475
Lietuvių politinės ideologijos naujų idėjų šviesoje ■ 480

VII.

„UŽŠALDYTO KAPITALO“ SUGRĮŽIMO BANDYMAI

- MEČYS LAURINKUS, Asmenybės ir valstybės santykio problema
„organinės valstybės“ koncepcijoje ■ 487
- VAIDOTAS DAUNYS, Idealas ir ginklas ■ 497
- ARVYDAS JUOZAITIS, Demokratija nesensta ■ 499
- VIDMANTAS VALIUŠAITIS, Budėti nuolatos ■ 501
- LIŪTAS MOCKŪNAS, Laisvės ribos. Literatūra, kultūra, politika ■ 503
- KĘSTUTIS GIRNIUS, Ar ūkiniai „Į pilnutinę demokratiją“ pasiūlymai
įgyvendintini? ■ 508
- ADOLFAS DAMUŠIS, „Į laisvę“ fondo studijų savaitėje svarstytų minčių
apie pilnutinę demokratiją susumavimas ■ 515
- LIUDAS DAMBRAUSKAS, Politinių judėjimų problemos ■ 518
- VINCAS NATKEVIČIUS, Kultūrinė autonomija ■ 522
- KĘSTUTIS SKRUPSKELIS, Tariamasis jaunųjų katalikų kartos fašizmas ■ 530
- JONAS ALGIRDAS ANTANAITIS, Lietuva išbandymų akivaizdoje ■ 554
- MINDAUGAS BLOZNELIS, Laikmečio aktualijos ■ 565
- PRIEDAS. Pilnutinės demokratijos tyrinėjimų bibliografija ■ 567
- SUMMARY ■ 579
- ASMENVARDŽIŲ RODYKLĖ ■ 583